

References

1. UNESCO. (2025). *New UNESCO report calls for multilingual education to unlock learning and inclusion*. <https://www.unesco.org/en/articles/new-unesco-report-calls-multilingual-education-unlock-learning-and-inclusion>.
2. Kvitsynska, V. (2024). Challenges in translating medical literature (English–Ukrainian) for junior medical students. *International Journal of Philology*, 28(4), 77–88. <https://doi.org/10.31548/philolog/4.2024.77>.
3. Steurs, F., Schoonheim, T., Heylen, K., & Vandeghinste, V. (2021). *The future of academic lexicography: A white paper*. Instituut voor de Nederlandse Taal. <https://ivdnt.org/wp-content/uploads/2021/02/The-Future-of-Academic-Lexicography-A-White-Paper.pdf>.

UDC 37/3/015:81

Educational libraries in the age of digital changes: innovative directions in forming a new reading culture

Nataliya Kropocheva

V. O. Sukhomlynsky State Scientific
and Pedagogical Library of Ukraine, Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-7025-8272>

Abstract. Digital transformation is significantly changing the approaches of educational libraries to the formation of a reading culture. The V. O. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine is making a significant contribution to the development and popularization of innovative reading practices in educational libraries, positioning its own information resources as an important factor in the formation of a new digital reading ecosystem.

Keywords: reading culture, educational libraries, scientific and auxiliary bibliographic index.

Освітнянські бібліотеки у добу цифрових змін: інноваційні напрями у формуванні нової культури читання

Наталія Кропочева

Державна науково-педагогічна бібліотека
України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-7025-8272>

Анотація. Цифрова трансформація суттєво змінює підходи освітянських бібліотек до формування культури читання. Значний внесок у становлення та популяризацію інноваційних читацьких практик освітянських бібліотек вносить ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, позиціонуючи інформаційні ресурси власної генерації як значимий чинник у формуванні нової цифрової читацької екосистеми, поєднуючи традиційні підходи з інноваційними цифровими рішеннями, поширюючи досвід мережі освітянських бібліотек у просуванні мультимедійного контенту, віртуальних виставок з проблеми формування нової культури читання.

Ключові слова: культура читання, освітянські бібліотеки, науково-допоміжний бібліографічний покажчик.

Вступ. Інноваційні технології істотно трансформували уявлення про книгу та сам феномен читання. Для сучасного користувача образ книжки дедалі частіше пов'язується з цифровим пристроєм – планшетом, смартфоном або рідером. Цифровізація відкрила нові шляхи доступу до культурного й освітнього надбання, водночас актуалізувавши питання: чи не втрачається глибина сприйняття тексту внаслідок переходу від паперових носіїв до екранного читання? Показово, що слово "цифра" у деяких мовних традиціях означає "нуль" – порожнечу [6], натякаючи на потенційний ризик поверхневого сприйняття тексту.

Класичне, традиційне читання поступово відходить на периферію культурних практик. Спільне сприймання літератури, зокрема, читання вголос – історично було важливою формою соціальної комунікації. Літературні джерела минулих століть зберегли чимало таких сцен – від романтичних епізодів до символічних образів, як-от у Данте (епізод Паоло і Франчески) [1]. Нині ці моделі сприйняття змінюються, поступаючись місцем цифровим форматам і різноманітним способам взаємодії з текстом.

У цьому контексті цифровізацію доцільно розглядати не лише як технологічний процес, а як глибоку культурну трансформацію, що впливає на звички читання, способи комунікації та режим взаємодії з інформацією.

Освітнянські бібліотеки постають ключовими інституціями, які поєднують традиційні практики з новими цифровими можливостями, забезпечуючи користувачам орієнтацію в складному медійному та інформаційному середовищі.

Проблема просування читання та вироблення підходів до її вирішення знаходить відображення як у стратегічних державних документах, так і в діяльності новостворених інституцій, на кшталт Українського Інституту книги. Особливе місце у вирішенні цієї проблеми належить освітянським бібліотекам, які активно впроваджують інноваційні читацькі практики, застосовують сучасні цифрові інструменти, проводять соціологічні дослідження та презентують їх результати на офіційних сайтах, у блогах та партнерських вебресурсах [4; 2].

Огляд останніх досліджень та практик з досліджуваної проблеми. Огляд наукових публікацій із проблеми популяризації (промоції) читання засвідчує широкий спектр досліджень, що системно репрезентують тенденції, напрями та інструменти популяризації читання в умовах цифрових трансформацій.

Особливу увагу привертає діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, що узагальнює досвід діяльності мережі освітянських бібліотек НАПН України та МОН України щодо сучасних читацьких практик, форм та методів взаємодії з різними групами користувачів. Результати цієї діяльності представлено як в публікаціях фахівців освітянських бібліотек, так і в підготовці вторинних інформаційних ресурсів.

Так, в статті-огляді А. Рубан викладено основні напрями діяльності мережі освітянських бібліотек НАПН України та МОН України щодо популяризації сучасних читацьких практик, їх видової різноманітності; еволюційних змін цих

практик під впливом соціальних медіа; представлено емпіричний матеріал, структурований та систематизований за видами освітянських бібліотек, інструментами впливу та впорядкованою множиною напрацьованих бібліотеками практик популяризації читання [5].

Виклад основного матеріалу. З-поміж вторинних інформаційних ресурсів виокремимо довідникові видання, підготовлені в рамках наукового дослідження "Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проєктування освітнього середовища в умовах цифровізації" (2023–2025 рр.), науковий керівник: Л. О. Пономаренко, кандидат наук із соціальних комунікацій. В змісті зазначених видань значну увагу приділено висвітленню проблеми читання, розробленні нових підходів до її вирішення. Зокрема, в науково-допоміжному бібліографічному покажчику "Нова Українська школа – ключова реформа шкільної освіти в умовах цифровізації суспільства: стан, досягнення та перспективи розвитку" розглянуто проблему читання як багатовимірний концепт, що охоплює методичні аспекти формування читацької компетентності, модернізаційні вектори оновлення змісту літературної освіти, інноваційних технологій та цифрових ресурсів для розвитку читання та виховання цінностей через читання [3].

Так, ключовим вектором формування читацької компетентності молодших школярів названо розвиток у дітей навичок осмисленого читання, формування читацьких стратегій. Окремі праці (І. Старагіної, Н. Михайловської) зосереджені на методичних аспектах формування читацької компетентності, зокрема, календарно-тематичному плануванні та практичній реалізації репродуктивних практик читання у 1–4 класах закладів загальної середньої освіти, формуванні "компетентного читача" та зв'язку читання з реальним життям школяра.

Окремий блок – модернізаційні вектори оновлення змісту літературної освіти – присвячено аналізу літературних джерел для дітей у НУШ (Т. Качак) та методичним підходам до роботи з літературними творами історичної тематики (В. Кизилова). Релевантне методичне та дидактичне забезпечення мовно-літературної освітньої галузі сконцентровано на розробленні та упровадженні шкільних підручників як інструментів формування нових форм читацької діяльності в 4–5 класах (Н. Грицак, О. Барабаш, С. Захарійчук, М. Олефір).

Помітне місце в науково-допоміжному бібліографічному покажчику приділено інноваційним технологіям та практичним аспектам використання цифрових ресурсів для розвитку читання, а саме: застосуванні вебквестів для мотивації до читання (А. Тихонова), впровадженні електронних освітніх ресурсів для формування читацької компетентності (Н. Золочевська), використанню спеціальних дидактичних матеріалів (креолізовані тексти).

Низка публікацій розглядає інтеграцію читання, ігрових практик та міжпредметного підходу з іншими освітніми галузями – "Я досліджую світ", мистецькою освітою,

мовними курсами. Це забезпечує особистісний сенс читання, здатність транслювати сформовані навички у життєві ситуації, а також формує мотиваційну структуру поведінкових наративів. Окремо виокремимо аналітичні розвідки Т. Суржук і О. Ткачук, що акцентують на інтеграції читання й української мови.

Аксіологічний вимір читання відображено у ряді джерел, що демонструють значний потенціал читання у формуванні громадянських цінностей, вихованні патріотизму, світоглядної позиції школяра. Дієвим інструментом виступає Українська Хартія вільної людини як освітній контекст уроків читання (А. Кикилик, О. Кириленко).

В контексті воєнних реалій такі підходи набувають особливої актуальності. Адже, школярі активно формують свою життєву позицію, що впливає і на тематичний, жанровий спектр тих книжок, що не залишать їх байдужими.

Висновки. З огляду на вище викладене, і беручи до уваги системну діяльність ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в упорядкуванні бібліографічних видань з актуальних питань освіти, педагогіки і психології, серед яких проблема читання виразно позиціонується як складний, багаторівневий концепт, – актуалізується в змісті науково-допоміжного бібліографічного покажчика "Нова українська школа – ключова реформа шкільної освіти в умовах цифровізації суспільства: стан, досягнення та перспективи розвитку". Підсумовуючи огляд публікацій щодо формування культури читання, просування та популяризації його ключових складових, що знайшли своє відображення у змісті покажчика, – можемо узагальнити наступні висновки: по-перше, прослідковується зміщення акцентів від техніки читання до застосування інтегрованого підходу, що поєднує літературний текст з іншими освітніми галузями; по-друге, інтеграція реального соціокультурного досвіду дитини з цифровим середовищем, збагачення інтерпретаційних можливостей учнів, сприяння та практичне застосування читацьких умінь у повсякденних ситуаціях.

По-третє, використання цифрових ресурсів, ігрових методик та авторських дидактичних рішень відкриває нові способи роботи з текстом і посилює мотивацію до читання.

Культура читання в контексті Нової української школи (НУШ) розглядається як чинник аксіологічного становлення дитини, засіб розвитку громадянської ідентичності та формування етичних переконань. Це особливо значимо в умовах воєнних реалій і зростання ролі гуманітарних практик для виховання відповідального громадянина.

Таким чином, огляд теоретичних рефлексій, науково-методичних праць, публікацій освітян формує єдине підґрунтя для подальшого концептуального осмислення читання у контексті концепції Новій української школи та відкриває можливості для інновацій у педагогічній практиці.

Список використаних джерел

1. Грекова І. Кафедра. Збірник. Переклад з рос. Микола Стеблин. Видав. Зебра Е. ЕКСМО, 2011. 61 с.
2. Здановська В. П. Просування читання у публічних бібліотеках : [звіт] (за результатами дослідження "Роль публічних бібліотек у промоції читання") / М-во культури та інформ. політики України, Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. Київ : Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого, 2022. 82 с. URI: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=14127><https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=14127>.
3. Нова Українська школа – ключова реформа шкільної освіти в умовах цифровізації суспільства: стан, досягнення та перспективи розвитку : *наук.-допом. бібліогр. покажч.* / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. : Пономаренко Л. О., Романова Г. М., Бондарчук О. Б., Коваленко С. Г., Кропачева Н. М., Павленко Т. С., Жигалюк А. В. ; наук. ред. Пономаренко Л. О.]. Електрон. вид. Київ : Ямчинський О. В., 2025. 367 с. DOI: 10.33407/lib.NAES.id/746499.
4. Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року "Читання як життєва стратегія" та затвердження операційного плану її реалізації на 2023–2025 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2023 р. № 190-р. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80>.
5. Рубан А. Методи підтримки й розвитку читання: досвід бібліотек України. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 69. С. 169–192. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.69.169>.
6. Цифра : стаття [Електронний ресурс]. [Вікіпедія]. Вільна енциклопедія. URI: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%B8>.

UDC 37:004.588; 004.85

DOI: <https://doi.org/10.64076/iedc251206.13>

The role of background knowledge in enhancing the linguocultural competence of future English teachers

Oksana Mykhailova

Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr

<https://orcid.org/0000-0003-2999-8583>

Abstract. The article analyzes the significance of background knowledge in shaping a profound linguistic worldview of future English teachers. It is emphasized that one of the key objectives of foreign language instruction is to broaden students' linguistic outlook by enabling them to acquire country-specific and intercultural information. The paper argues that the concept of "linguistic outlook" is broader than "linguistic competence," as it encompasses not only the command of linguistic means but also readiness for foreign-language communication and the ability to effectively perform communicative tasks. Three key stages for forming the linguistic outlook through background knowledge are identified: the presentation-cognitive, the training-practical, and the creative-exploratory stage, with corresponding examples of exercises provided. The findings confirm that the development of background knowledge is an essential condition for a deeper understanding of the language and culture being studied.

Keywords: language literacy, linguistic outlook, background knowledge, lexical competence, future English teachers.